

چند پیشنهاد

سطله خرس های پر سیسل

■ دینوبوتزاتی یکی از نویسندگان محبوب ایتالیایی در ایران است و کتاب‌های زیادی از او در ایران ترجمه و منتشر شده است. مترجمانی چون سروش حبیبی، محسن ابراهیم، بهمن فرزانه و غیره آثار دینوبوتزاتی را به فارسی ترجمه کرده‌اند.

باید اعتراف کنم که من تا همین هفته نمی دانستم که بوتزاتی برای بچه‌ها هم کتاب نوشته است و همچنین باید اعتراف کنم که نمی دانستم او کتابش را نیز خودش تصویرگری کرده و بدتر از هر دوی اینها نمی دانستم که این کتاب بوتزاتی دو سال پیش در ایران توسط رامین مولایی ترجمه و توسط انتشارات ایران‌بان منتشر شده است. راستش این کتاب را با خوشحالی تمام به عنوان یک کتاب تازه و روز تهیه کردم و بعد دیدم که تاریخ چاپش سال ۱۳۸۸ است و حواسم پرت بوده و این کتاب را ندیده‌ام. حیف آمدن آن معرفی نکتم. خیال کردم که حواس خیلی‌ها مثل من پرت بوده و این کتاب را ندیده‌اند. در مقدمه کتاب نوشته‌اند که این کتاب برای هفت تا هفتاد ساله‌ها مناسب است. من خود را شایسته قضاوت درباره خوانندنی های ۷۰ ساله‌ها نمی دانم، اما اگر در ایران می‌خواهید، ببینید این کتاب را از چه سنی شروع کنند بهتر است، به نظر من دست کم خواننده باید چهارم دبستان باشد.

کتاب‌های عاشورایی

■ امسال سال فریبا کلهر است در میان نویسندگان کودک و نوجوان. او یکی از پرکارترین نویسندگان امسال است. نه اینکه کتاب‌هایش را امسال نوشته باشد. حتما سال‌های پیش نوشته و امسال به مرحله چاپ رسیده است. فریبا کلهر یک رمان در انتشارات پیدایش دارد به نام «تندر» از اونه که یواش باشه» و یک رمان هم قرار بود در اقی از او برسد با نام «تب ۴۴ درجه جادوگر خوشگله». اما اینها یکی پنجتم کتاب‌های کلهر نیز نیست. او یک مجموعه ۱۰ کتابی دارد به نام قصه‌های عاشورا در انتشارات قدیانی که در هر کتاب به یکی از باران امام حسین (ع) می‌پردازد. حالا که درباره انتشارات قدیانی و فریبا کلهر نوشتیم باید یادی هم بکنیم از مجموعه «کتاب‌های نارنجی» که شامل ۵۲ کتاب می‌شود، از سه نویسنده که یکی از آنها فریبا کلهر است و دو تن دیگر فروزنده خادجو و سرور کتبی. این مجموعه ۳۰ تصویرگر دارد.

تازه‌های پیدایش

■ انتشارات پیدایش نیز امسال کتاب‌های تازه‌ای را در نمایشگاه ارایه کرده است. «بگو ما هم یخندیم» یک مجموعه دو کتابی است از شهرام شفیعی با تصویرگری رضا مکتبی

که مجموعه‌ای از شوخی و لطیفه است. مجموعه «کارآگاه نلی» هم یک مجموعه کارآگاهی است برای نوجوانان با ترجمه مسعود جوانی. سه کتاب از مجموعه «خاطرات بچه زبل» نوشته جف کتبی با ترجمه نسربین مهاجرانی در دیگر کارهای این ناشر است که امسال ناشران دیگری نیز به بازار کتاب عرضه‌اش کرده‌اند، اما یکی از مهم‌ترین کارهای امسال انتشارات پیدایش انتشار چهار مجموعه داستان است. چند سالی بود که انتشار مجموعه داستان برای نوجوانان منقرض شده بود و امسال پیدایش با انتشار این مجموعه‌ها بار دیگر این نوع کتاب را احیا کرده است. «فاصله‌ای که پیر شد» نوشته محمدرضا شمس، «به آینه نگاه نمی‌کنم» نوشته مزگان کلهر، «خانم شافل آقای پتهون» نوشته مژگان بابامرندی و «دوست رقیق من» نوشته هدی حدادی نام این چهار کتاب است.

آقای گام

■ «آقای گام» مجموعه کتابی است که در آن یک شخصیت طنز به نام آقای گام محور اصلی است که هم کار است. هم کیفیت‌ترین موجود در سر تا سر داستان اما نه فقط یک و کثیف، آن قدر بدجنس هم هست که صبح که می‌خواهد از خانه بیاید بیرون، با مازیک چند ناخام اضافی روی پیشانی‌اش می‌کند و ریش گنده و قمرزش را زولیده پولیده می‌کند و یک جفت سوسک را به ریشش آویزان می‌کند. وقتی آقای گام هست، دیگر لولوها باید بروند بی کارشان! شاید فکر کنید آقای گام به خاطر این همه چشندش آور بودن، تک و تنهاست اما اشتباه می‌کنید. بیلی ویلیام، دل به‌هم‌زن‌ترین قصاب کل انگلیس دوست او است و مثل در و تخته با هم جورند... اما این کتاب‌ها شخصیت مثبت هم دارند. اصلا اتفاقات داستان بین از چالش میان شخصیت‌های مثبت و منفی ناشی می‌شود و شخصیت مثبت بیشتر بچه‌ها هستند. از این مجموعه تا پیش از نمایشگاه پنج و نیم جلد منتشر شده بود و دو جلد تازه هم به نمایشگاه رسیده است. این کتاب را «اندی استون» نوشته و رضی هم‌مندی ترجمه کرده است. حالا که نام این نویسنده و مترجم وسط آمد بگذرید، بگوییم که یک کتاب تازه هم از این نویسنده و مترجم به بازار آمده است. این کتاب‌ها را نشر چرخ و فلک منتشر کرده است.

کتاب‌های کودک و نوجوان

مدیر نشر شباویز:

روی هر چیزی محدودیت می‌گذارند

شادی خوشکار

سالن‌های کودک و نوجوان امسال هم در چادرهایی نزدیک در ورودی مترو مصلی واقع شدند. غرفه‌داری در چادر مساله‌ای است که ناشران کودک و نوجوان از زمان تغییر مکان نمایشگاه با آن مواجه شده‌اند. اولین چیزی که با مدتی قدم زدن در این چادرها به چشم می‌آید، استقبال کم مراجعان است که مکان و موقعیت سالن‌ها در آن بی تأثیر نیست اما امسال ناشران با مشکلات دیگری هم مواجه شدند که برایشان ناگه داشت. فریده خلعتبری مدیر انتشارات شباویز در گفت‌وگوی کوتاهی درباره این مشکلات گفت:

مهم‌ترین مشکلاتی که در نمایشگاه بین‌المللی امسال با آن مواجه شدید چه بود؟

من امسال شاهد کارهای عجیبی بودم، همه جای دنیا استاندارد غرفه‌ها را با میز و صندلی‌شان تعیین می‌کنند. امسال به هیچ غرفه‌ای میز و صندلی ندادند و روز اول اعلام کردند که اگر احتیاج به میز و صندلی دارید، باید بابت آن اجاره بدهید. مشکل دیگر ما این بود که تا سه روز دستگاه کارت خوان نداشتیم. در حالی که تعدادی از ناشرها داشتند و مشتری فکر می‌کرد ما معدا نمی‌خواهیم کارت قبول کنیم، با وجودی که بر خلاف سال گذشته بابت این دستگاه ۲۵ هزار تومان از ناشران دریافت شد، سه‌روز خبری از کارت خوان نبود. همچنین امسال چهار در صد مالیات ارزش افزوده برای فروش قرار دادند و این در حالی است که هیچ خدماتی در قبال آن به ما رایج‌تر دند. مشکل مهم دیگری که پارسال هم با آن مواجه بودیم، مکان سالن‌های کودک و نوجوان است. غرفه‌ها زیر چادر هستند و چادرها هم از اندازه‌های مساوی بر خوردار نیستند. به خصوص سالن ۲۳ که غرفه شباویز در آن قرار دارد، بسیار نامرتب و کثیف است و به آن کمتر توجه می‌شود. البته چادرهای دیگر تمیزتر هستند و نور بهتری دارند. پتل بلندی‌ها هم مشکل دیگر ماست. اغلب این پتل‌ها قایل استفاده نیستند و تاریخ استفاده‌شان منقضی شده است. اکثرشان شکسته و خاکی‌اند و به همین دلیل شکل در اختیار ماقار گرفته‌اند. چه کسی گفته که این هزینه‌ها با غرفه‌های ناشران عمومی که در شست‌ان هستند، برابری می‌کنند؟ این شکل غرفه‌بندی نه مناسب نمایشگاه است و نه مناسب ناشر. آیا وقت این نیست که بعد از ۲۰ سال تغییراتی صورت بگیرد؟ این فضا

گیسو فغفوری: بخش کودک و نوجوان نمایشگاه کتاب بالای نمایشگاه است، ضلع شمال شرقی. اگر از شمال وارد شوید باید کمی به سمت شرق بپیچید و اگر از درهای شرقی وارد شوید، باید رو به شمال بروید. بخش کتاب‌های دانشگاهی را که رد کنید، از حال و هوای مردمی که از آنجا می‌گذرند، می‌توانید بخش کودک و نوجوان را پیدا کنید.

نگاه اول: خلوتی نمایشگاه

روزی که ما آنجا بودیم، باید روز شلوغی می‌بود؛ بعد از دو روز تعطیلی پشت سر هم. از آن روزهای تعطیلی که مردم دست بچه‌های‌شان را می‌گیرند و می‌برند نمایشگاه، اما انگار دیگر نباید زیاد انتظار داشت خبری از شلوغی نبود و ناشران هم اغلب از فروش راضی نبودند. ترازه این وضع ناشرانی بود که بخش کودک و نوجوان با آنها شروع می‌شد همین طور که داخل می‌رفتم اوضاع بدتر می‌شد.

فضای کودک و نوجوان نمایشگاه چند ردیف از پ است که به موازات هم ردیف شده‌اند و این ردیف‌ها از میانه هم به هم راه دارند. هر چه ردیف‌های بالایی که می‌رفتم از حضور مردم گاسته می‌شد و ردیف اول از بالا آنقدر خلوت بود که جای تعجب داشت. آن ردیف را هر چه از غرفه شماره یک به سمت غربی‌تر رفتم خلوت‌تر می‌شد و تا جایی که در غرفه‌های هشت‌الی ۳۷ به بعد پرند پر نمی‌زد، در دقایقی که ما بودیم، البته با ناشران که حرف می‌زدیم، می‌گفتند اینقدرها هم سسوت و کور نیست و هر از گاهی چند نفری رد می‌شوند. یکی دیگر از ناشران هم گفت تا همین الان که ساعت ۸:۳۰ دقیقه است من توانستم ۲۰ نسخه کتاب بفروشم. ما حساب می‌کردیم، دیدیم اگر ۶۰ درصد کتاب هم سودش باشد و هر کتاب سه هم هزار تومان باشد، ناشر مذکور در یکی از روزهای شلوغ نمایشگاه نتوانست دستمزد نصف نیروهایش را تأمین کند. بله، طبیعی است که نباید غرفه‌های آخر ردیف اول سالن‌های کودک و نوجوان را ملاک قرار داد. در ردیف آخر وضع بهتر بود و برخی از ناشران این ردیف معتقد بودند که اوضاع برای‌شان چندان تفاوتی نکرده است.

نگاه دوم: افزایش سلیقه

گفتنی در نمایشگاه در نگاه اول اگر چه نشان از کاهش فروش به‌خصوص در ردیف‌های بالایی سالن‌های کودک و نوجوان داشت، اما در نگاه دوم خبری از اتفاق می‌داد، از ناشرانی که از نظر کیفی کتاب‌های‌شان تعریفی نداشت کمتر خرید می‌شد. بیشتر مردم در مقابل غرفه‌هایی می‌ایستادند

ادبیات کودک

مدیر نشر پنجره:

مردم سرگردان هستند

به کار کرد. همه مردم ما و همین‌طور خود من مذهبی و دوستدار اهل بیت هستیم، می‌خواهم بدانم بازدید از نمایشگاه با عزا داری چه منافاتی دارد؟ مردم اطلاعاتی نداشتند و سرگردان شده بودند. این کار نصف فروش را هم از ما و هم از ناشران دیگر گرفت. این درحالی است که وضعیت بد جای نامناسب سالن‌ها هم باعث شده استقبال از نمایشگاه کم شود.

راجع به مشکلات مربوط به ممیزی و مشکلاتی که معمولاً برایتان به وجود می‌آید، بگویید. عده‌ای معتقدند ممیزی برای کتاب‌های کودک و نوجوان لازم است.

می‌گویند قانون بد بهتر از نبود قانون است. ممیزی کتاب بسیار سلیقه‌ای است. یک کتاب واحد را چهار ناشر چاپ کرده‌اند و با هر کدام از اینها دوستان سلیقه‌ای بر خور کردند. ما مجموعه‌ای به نام «مهارت‌های زندگی برای نوجوان» چاپ کردیم. مثلاً راجع به اصول اخلاق یا سیگار کشیدن. گفتند هر چه سیگار هست باید حذف شود. چطور سیگار را حذف کنیم و بتوانیم قبح آن را در عمل نشان دهیم؟ اگر بخواهیم بگوییم سیگار بد است باید به آن اشاره کنیم. به حدی که مترجم کتاب انصراف داد و کار را به مترجم دیگری سپردیم. با یکی دیگر از رمان‌های مسا که خاتم پروین جلوه‌زاد ترجمه کرده‌اند. یکبار اشکال کتاب را گفتند و ما برطرف کردیم اما به همین جا ختم نشدند و این کتاب شش، هفت بار برگشت تا اشکالاتی که گرفته‌اند اصلاح شود. یک مورد دیگر «دایره‌المعارف تاریخ» است که در بخشی از آنکه در مورد زندگی فنیقی‌ها و دامپروری آنهاست، اشاره به خوک می‌شود. بورس محترم گفتند باید خوک حذف شود و ما برای اینکه کتاب به نمایشگاه برسد، متأسفانه به این قضیه تن دادیم. در حالی که در آن زمان اسلام نبوده و مربوط به ۲۵۰۰ سال قبل است. سال گذشته که مقام معظم رهبری به غرفه مادر بخش عمومی رفته بودند و مدیر بخش بزرگسال ما به ایشان گفتند که چنین برخوردی صورت گرفته عین عبارت مقام رهبری این بود که: «اینجا فحش می‌کج‌اندیشی است.» از این بر خوردها و بر خوردهای سلیقه‌ای بسیار صورت می‌گیرد. یعنی ناشر تکلیف خودش را نمی‌داند و این باعث می‌شود خلافت را باز تر باین ماجرا بر خوردمی‌شود و کمتر دچار ممیزی می‌شود، در حالی که هر دو اینها فرهنگ هستند.

کتاب‌هایی هستند؟
یک مجموعه ۱۲ جلدی افسانه‌ها منتشر کردیم که تا ۲۰ جلد هم خواهد رسید و مخصوص نمایشگاه منتشر شده‌اند. مجموعه چهار جلدی «خاطرات یک بچه دست و پا چلفتی» به ترجمه شقایق فندهای بر فروش است. دایره‌المعارف تاریخ از ۲۰۰۰۰ سال پیش و دایره‌المعارف‌های دیگر ما هم همین‌طور. یکسری مجموعه راه‌های تربیت بهتر کودکان و نوجوانان که هر جلد آن به یک مشکل روانشناسی می‌پردازد و از سوی والدین مورد استقبال قرار گرفته‌اند.

کتاب‌های خارجی خریدار بیش‌تری دارد. البته یک دلیلش این است که در این گروه سنی کتاب تالیفی خیلی کم است و آن دسته از کتاب‌های تالیفی ایرانی نیز از فروش خوبی برخوردارند. نکته جالب‌تر این است که کتاب‌های تصویری کودکان نسبت به نمونه‌های خارجی فروش بیشتری دارد. یعنی کودکان دبستانی بیشتر به کارهای ایرانی توجه دارند. شاید به این دلیل که فضای انشاستری دارد. باید شاید این دلیل هم کار ایرانی‌تر در همین حوزه صورت گرفته است. گشتی در غرفه‌های ناشران ایرانی نشان می‌دهد که بیشتر تالیف نویسندگان ایرانی کتاب‌های مصور است برای گروه سنی دبستان.

نگاه پنجم: تصویرگری پایین‌تر از استاندارد کتاب‌های مذهبی

کتاب‌های مذهبی برای کودکان و نوجوانان در ایران زیاد نوشته می‌شود و یکی از دلایل حمایت‌های دولتی است. اما متأسفیم این را بگوییم که در میان ناشران امسال باوجود از دیاد کتاب‌های مذهبی برای کودکان، بیش‌تر این کتاب‌ها از نظر شکل و شمایل به کتاب‌های بازاری شبیه بودند و تنها یکی دو ناشر کتاب مذهبی در خور منتشر کرده بود و یکی از آنان انتشارات قدیانی بود که مجموعه‌ای درباره عاشورا به قلم فریبا کلهر با تصویرسازی خوب منتشر کرده بود.

همین قاعده تقریباً درباره کتاب‌های بازنویسی متون ایرانی نیز به چشم می‌خورد. ناشران زیادی به بازنویسی متون کهن‌روی آورده‌اند، اما تعداد ناشرانی که در این زمینه کار اساسی و خوب کرده باشند، کم است. هر چند که بیشتر از کتاب‌های مذهبی است. انتشارات قدیانی مجموعه‌ای بازنویسی از گلستان سعدی داشت که از نظر تصویرسازی در سطحی خوب بود با تصویرگری‌های علیرضا گلدوزیان.

تخفیف غیر نمایشگاه
اگر حوصله رفتن به نمایشگاه را ندارید، یک کار دیگر هم می‌توانید بکنید. به ناشرها و کتابفروشی‌های سطح شهر تهران سر بزنید. در ایام نمایشگاه اکثر آنها تخفیف‌هایی را برای خریداران در نظر گرفته‌اند. همان نزدیکی مصلی کتابفروشی طرح نو قرار دارد که با ۲۰ درصد تخفیف کتاب‌های منتشر شده خود را عرضه می‌کند. ناشرانی هم چون گل آقا هم که در نمایشگاه حضور ندارد، کتاب‌هایش را با تخفیف ۲۰ درصدی از طریق سایتشان در اختیار مخاطبان می‌گذارد.

نگاه

نگاهی به کتاب مترسک توماس فرمانروای کله‌کاهی کلم‌های کوچک

سیده ربابه میرغیاثی

■ گاهی از من می‌پرسند: «آقای پروفسر، اصلاً چرا برای کودکان کتاب می‌نویسید؟» پاسخ من این است: «چون از این کار لذت می‌برم.»
این چندسطر را پشت جلد کتاب «مترسک توماس» می‌خوانیم که با ترجمه «نداردفش کاویانی» از سوی انتشارات ترننده بازار کتاب عرضه شده است. «تفرید پروفسر» نویسنده‌این کتاب، آلمانی و متولد ۱۹۲۳ میلادی است. او داستان‌های تخیلی بسیاری برای کودکان نوشته است و بیشتر از هر موضوعی به آرواح و جن‌ها علاقه دارد و البته شعبدهبازی و جادوگری. پروفسر، نامزد جایزه هانس کریستین اندرسن هم شده است و از او تاکنون کتاب‌های «پسر کوچولوی دریایی»، «هوربه و دوستش»، «جادوگر کوچولو»، «کوتوله کلاه گنده»، «جن کوچولو و دوست کوتوله»، «معلم شعبده‌باز»، «ساحره جوان»، «هونس پلوتس» و «کراتات» توسط مترجم‌های مختلف به فارسی برگردانده شده و از سوی ناشرهایی مانند ترنند، همرند، پیدایش، فرهنگ گستر، هرمس، ایران‌بان، نشانه‌و... چاپ شده‌اند.

کودکان گروه سنی ج (یعنی دانش آموزان سال‌های پایانی دبستان) نوشته شده است. شخصیت اصلی آن هم مترسکی است که گوش شیدن، مغز فمیدن و قلب حس درن دارد، اما نمی‌تواند حرف بزند، حتی کلمه‌ای. این شخصیت، بچه‌ای را تداعی می‌کند در سال‌های ابتدای زندگی که میل شدیدی به کشف جهان پیرامون خویش دارد. «مترسک توماس» ۱۲ فصل کوتاه دارد که در هر فصل از آن، مترسک با ماجرابی روبه‌رو می‌شود و به شناختی می‌رسد. فصل اول با معرفی خانواده هفت‌نفره‌ای آغاز می‌شود؛ پدر و مادر و پنج فرزند. شغل پدر کشاورزی است و باقی اعضای خانواده نیز در انجام امور مزرعه به پدر کمک می‌کنند. این کتاب راوی قصه‌گویی دارد که با زبان ساده و روان از توماس می‌گوید و ماجراهایش از بدبختی‌ها و خوش‌بختی‌ها، از نیازها و آرزوها، از امیدها و رویاها، ماجراهای متنوع توماس نشان‌دهنده جریان زندگی است و بازنمایی جنب‌وجوش جانداران در جهان. این مولفه باعث می‌شود که داستان ضرابگفت‌نا داشته باشد. با این حال، نویسنده مجال توصیف از خود شوق و فرست تفکر را از خواننده‌اش نمی‌گیرد؛ او تصاویری از طبیعت در چهار فصل را برمی‌گزیند و جادوی کلمات آنها را در برابر چشم‌های خواننده به نمایش درمی‌آورد. یکی دیگر از ویژگی‌های نویسنده‌ی آقای پروفسر قدرت وی در شخصیت‌پردازی است. او از یک مترسک بی‌جان موجود زندای می‌سازد که مهربان و دوست‌داشتنی است. با اینکه نویسنده توان تکلم را به شخصیت داستانی‌اش تفویض نکرده، اما با پرده‌برداری از افکار ذهنی و رویاهای مترسک، خواننده را درون آن مطلع می‌کند. آنچه ذهن مترسک می‌گذرد در قالب عبارت‌هایی که در میان دو پرانتز () قرار گرفته‌اند با مخاطب در میان گذاشته می‌شود. باقی شخصیت‌های داستانی در این کتاب، یعنی انسان‌ها و حیوان‌ها از دیالوگ برای برقراری ارتباط استفاده می‌کنند؛ دیالوگ‌هایی خوب که جدای وظیفه اطلاع‌رسانی، در فضا سازی و پیشبرد داستان نیز مؤثر هستند.

به آقای پروفسر اشاره کردم که گفته بود از نوشتن داستان برای کودکان لذت می‌برد، اما آیا کودکان هم از خواندن داستان‌های آقای پروفسر لذت می‌برند؟
م دیدگاه «آدریک مگیلیس»، نظر به‌پرداز ادبیات کودک را ابعثای قضاوت قرار می‌دهم که می‌گوید: «لذت از توجه و آموختن بر می‌آید.» با این معیار، توماس از توجه و آموختن برخوردار است. «مترسک توماس» لذت خواهند برد. برای اینکه نویسنده به‌روش غیرمستقیم مفاهیم سابه و چرایی بلندی و کوتاهی آن در طول روز، تغییرات آب و هوایی و پیامدهای آن، مراحل مختلف کشاورزی و... را به مخاطب آموزش می‌دهد و آنها را به دقت در جهان و مشاهده طبیعت اطراف‌شان دعوت می‌کند.

پیشخوان

بچه‌های شهر زیبا

■ دست نوشته‌های دختران و پسران نوجوانی که در کانون اصلاح و تربیت روزگار نه چندان خوش خود را می‌گذرانند، در یک کتاب جمع شده است. دست نوشته‌هایی که بسیار ساده اندکی ویرایش شده است. در این دل نوشته‌ها آنچه مهم است، حرف‌هایی است که در لابه‌لای این آثار وجود دارد. حرف‌هایی که از عمق وجودشان بر می‌آید. نیاز به محبت اولین خواسته این افراد است. محبتی که بر خاسته از شفق باشد نه ترجم. در میان این نوشته‌ها داستان‌هایی هم هست که شاید هیچ گاه رخ نداده باشد اما برگرفته از تخیل آنان است. این کتاب را نشر چرخ و فلک به کوشش زهر برقانی منتشر کرده است و سود حاصل از این کتاب، صرف بچه‌های کانون اصلاح و تربیت می‌شود.

